

แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในระดับจังหวัด

กลุ่มงานแผนสิ่งแวดล้อม

1. แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดคืออะไร

แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด คือ แผนที่มีมุ่งเน้นการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของจังหวัด เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายและแผนงานที่เกี่ยวข้อง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550-2554 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 124 ตอนที่ พิเศษ 24 ง วันที่ 1 มีนาคม 2550)

2. บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทบาทของจังหวัด

- จังหวัดเป็นผู้รวบรวมและจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด
- จังหวัดในเขตพื้นที่ควบคุมมลพิษ และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมจัดทำแผนลดและจัดมลพิษ/แผนและมาตรการพื้นที่คุ้มครอง
- จังหวัดอื่นๆ สามารถจัดทำแผนได้ตามความสมัครใจ
- ตั้งคณะกรรมการจัดทำและติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด/ผู้แทนเป็นประธาน และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการ

2.2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถ่ายโอนภารกิจในกลุ่มภารกิจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ และเป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำ รวม 5 ภารกิจ ตั้งแต่ปี 2545 ดังนี้

- (1) การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม/การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (2) การเฝ้าระวังและป้องกันสิ่งแวดล้อม
- (3) การฟื้นฟูและบำบัดสิ่งแวดล้อม
- (4) การศึกษาวิจัยเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม
- (5) งานสนับสนุนแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด

2.3 บทบาทของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

- ทำความเข้าใจจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทราบกระบวนการวิเคราะห์แผน
- รวบรวม วิเคราะห์ กลั่นกรองแผนงานและโครงการของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทำเป็นแผนของจังหวัด
- ให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการจัดทำและติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการฯ
- ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัดของแต่ละจังหวัด

2.4 บทบาทของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค

- เป็นคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัดของแต่ละจังหวัด
- เป็นคณะทำงานพิจารณาแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด
- สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการในการจัดทำแผนฯ
- พิจารณา วิเคราะห์แผนปฏิบัติการฯ และข้อเสนอโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ตรวจสอบพื้นที่โครงการร่วมกับคณะทำงานฯ
- ชี้แจงแผนงาน โครงการฯ ของแต่ละจังหวัด

2.5 บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สกล.) / กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สธ.) และสำนักงบประมาณ (สงป.)

- เป็นกรรมการคณะทำงานพิจารณาแผนฯ และคณะอนุกรรมการฯ
- วิเคราะห์แผนงานและโครงการของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ตรวจสอบพื้นที่โครงการร่วมกับคณะทำงานฯ
- ให้ออกความเห็นด้านการใช้จ่ายเงินงบประมาณอุดหนุนเฉพาะกิจ งบกระจายอำนาจและกฎระเบียบปฏิบัติ
- เสนอตั้งงบประมาณผ่านคณะรัฐมนตรี และติดตามการดำเนินโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สธ.)

2.6 บทบาทของกรมควบคุมมลพิษ

- เป็นกรรมการคณะทำงานพิจารณาแผนฯ และคณะอนุกรรมการฯ
- ให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแบบแปลน การออกแบบ การประมาณราคา ความเหมาะสมของเทคโนโลยี
- ตรวจสอบพื้นที่โครงการร่วมกับคณะทำงานฯ

2.7 บทบาทของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- เลขานุการคณะทำงานพิจารณาแผนฯ และคณะอนุกรรมการฯ
- ให้คำแนะนำและแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัดแก่จังหวัดและท้องถิ่น
- ติดต่อประสานงานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะทำงาน/คณะอนุกรรมการฯ
- ตรวจสอบความถูกต้อง ติดตามและจัดส่งเอกสาร
- วิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการร่วมกับคณะทำงาน/อนุกรรมการ
- ตรวจสอบพื้นที่โครงการร่วมกับคณะทำงานฯ

3. แนวทางและขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

3.1 หลักการ

- บูรณาการกฎหมายและแผน/โครงการด้านการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ยึดหลักการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ (Area approach)
- เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายในภาพรวมทั้งจังหวัด ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกันจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

3.2 แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ

(1) บูรณาการกฎหมายและแผนด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและสอดคล้องกับการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม

(2) ปรับแผนการดำเนินงานได้ในทุกๆ ปี (Rolling Plan) โดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตามประเด็นปัญหาในพื้นที่และจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน ให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดได้อย่างชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม เป้าหมายชัดเจน ประเมินผลได้ และตอบสนองต่อผลสำเร็จตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้

3.3 ขั้นตอนการจัดทำและพิจารณาแผนปฏิบัติการฯ

- (1) สผ.แจ้งจังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ..... (เดือนกรกฎาคม)
- (2) คณะกรรมการฯ (ระดับจังหวัด) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวนและจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด (เดือนสิงหาคม-กันยายน)
- (3) ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นชอบและส่งแผนปฏิบัติการฯ มายัง สผ. (เดือนกันยายน)
- (4) คณะทำงานฯ พิจารณาแผนปฏิบัติการฯ และวิเคราะห์ กลั่นกรองโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ พร้อมทั้งตรวจสอบพื้นที่โครงการและหารือร่วมกับท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง (เดือนตุลาคม-ธันวาคม)
- (5) คณะอนุกรรมการกำกับฯ พิจารณาเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ (เดือนมกราคม)
- (6) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) พิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติ (เดือนมกราคม)
- (7) กกถ. พิจารณาจัดสรรเงินหมวดอุดหนุนเฉพาะกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เดือนกุมภาพันธ์)
- (8) สถ. ขอตั้งงบประมาณรายจ่ายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เดือนกุมภาพันธ์)
- (9) ท้องถิ่นดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ

4. วิธีการเขียนแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำแผนงาน/โครงการด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนและขยะมูลฝอย ดังนี้

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการประเมินความรุนแรงของปัญหา (SWOT Analysis) ความพร้อมของท้องถิ่น และการกำหนดแนวทางและทิศทางการแก้ไขปัญหาด้านน้ำเสีย/ขยะมูลฝอยชุมชน
- (2) การศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ และประเมินปริมาณน้ำเสียทั้งหมดของท้องถิ่น คัดเลือกสถานที่ตั้งระบบ โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์การใช้พื้นที่ของหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมควบคุมมลพิษ
- (3) การออกแบบรายละเอียดด้านวิศวกรรม (Detail Design : DD)
- (4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำแผนงาน โครงการบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด

การจัดส่งเอกสาร จัดส่งเป็นเอกสารและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (บันทึกในแผ่น CD) ให้ครบถ้วน จำนวน 5 ชุด ให้แก่ สผ. คพ. สธ. สสภ. และทสจ. โดยรายการเอกสารประกอบการพิจารณาโครงการลงทุนที่ต้องยื่น ณ วันที่ส่งแผนปฏิบัติการฯ มีดังนี้

(1) แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ปีงบประมาณ พ.ศ... (แบบฟอร์ม ก-ข)

(2) ข้อเสนอโครงการ (แบบฟอร์ม ค)

(3) ผลการศึกษาความเหมาะสม (FS)

(4) ผลการออกแบบรายละเอียด (DD)

(5) แบบรายละเอียด

(6) รายงานผลการดำเนินระบบ (แบบฟอร์ม ง)

(7) รายการประมาณราคา

(8) เอกสารที่ดิน

(9) ผลการรับฟังความคิดเห็น

(10) การสมทบงบประมาณ

(11) การลงนามในบันทึกข้อตกลง (MOU)

(12) แผนการบริหารจัดการโครงการ

(13) รายการรายได้-รายจ่ายย้อนหลัง 3 ปี

(14) เทศบัญญัติ

5. เกณฑ์การพิจารณาสนับสนุนงบประมาณโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

การพิจารณาสนับสนุนงบประมาณโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด จะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดในคู่มือแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด โดยโครงการที่พิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณ ได้แก่ (1) โครงการด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน และ (2) โครงการด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

5.1 การพิจารณาสนับสนุนโครงการด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน ประกอบด้วย โครงการปรับปรุง/ฟื้นฟูภายใต้แผนฟื้นฟูและปรับปรุงระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนทั่วประเทศตามมติคณะรัฐมนตรี โครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย (การขยายโครงข่ายท่อรวบรวมน้ำเสียและการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียส่วนขยาย การปรับปรุง/ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีในการบำบัดน้ำเสีย) และโครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนใหม่

5.1.1 ให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่เป้าหมายตามนโยบาย และพื้นที่เป้าหมายการจัดการน้ำเสียชุมชน ปี 2552-2559 ของคพ.เป็นลำดับแรก

5.1.2 ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสียอย่างง่าย เน้นหลักการ ธรรมชาติ มีการเดินระบบและบำรุงรักษาระบบที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่ำ

5.1.3 สำหรับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ พิจารณาดังนี้

(1) ระบบรวบรวมน้ำเสีย จะต้องมีความเหมาะสมเข้าสู่ระบบรวบรวมน้ำเสีย ในระยะแรกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของประสิทธิภาพระบบที่ได้ก่อสร้างไว้แล้ว

(2) ระบบบำบัดน้ำเสีย จะต้องมีความเหมาะสมเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียใน ระยะแรกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของประสิทธิภาพระบบที่ได้ก่อสร้างไว้แล้ว

5.1.4 การจัดการน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร (Cluster Wastewater Treatment) องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถประสาน คพ. เพื่อขอใช้แบบมาตรฐานและรายการประเมินราคาใน FS/DD เพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ได้

5.1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก (ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ 50-500 ลบ. ม./วัน) มีความประสงค์จะดำเนิน โครงการด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน โดยก่อสร้างระบบขนาดเล็ก วงเงินไม่เกิน 20 ล้านบาท อาจขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

5.1.6 มีแผนการติดตามและประเมินผลโครงการทั้งในระหว่างการก่อสร้างและระยะ การเดินระบบและบำรุงรักษาระบบ

โครงการที่สนับสนุนงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด

- การประชาสัมพันธ์ การรณรงค์สร้างจิตสำนึก และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการน้ำเสียชุมชน

- การศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดระบบการจัดการน้ำเสียชุมชน

- การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อก่อสร้างระบบจัดการน้ำเสียชุมชน

- การเดินระบบและบำรุงรักษาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน รวมทั้งการ ติดตามตรวจสอบระบบจัดการน้ำเสียชุมชนเป็นระยะๆ

5.2 การพิจารณาสนับสนุนโครงการด้านการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วยโครงการเพิ่ม ประสิทธิภาพระบบ โครงการก่อสร้างระบบใหม่ โครงการก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย

5.2.1 ให้ความสำคัญกับการจัดกลุ่มพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับ การจัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอยรวม (Clustering ของ คพ.)

5.2.2 ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยแบบผสมผสาน เป็นเทคโนโลยีที่ เหมาะสมกับองค์ประกอบและปริมาณของขยะมูลฝอย รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่ เหมาะสมกับสถานะทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2.3 การคัดเลือกเทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเลือกเทคโนโลยีอย่างง่าย คือ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ระบบหมักปุ๋ย ระบบเตาเผา ระบบเปลี่ยนขยะเป็นพลังงาน ให้เป็นทางเลือกสุดท้าย

5.2.4 มีแผนการติดตามและประเมินผลโครงการ ทั้งในระหว่างการก่อสร้างและระยะการเดินระบบและบำรุงรักษาระบบ

5.2.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก (ปริมาณขยะมูลฝอยไม่เกิน 5-10 ตัน/วัน) มีความประสงค์จะดำเนินโครงการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขนาดเล็ก อาจขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

โครงการที่ไม่พิจารณาสนับสนุนงบประมาณ

- การประชาสัมพันธ์ การรณรงค์สร้างจิตสำนึก และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

- การศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน

- การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งที่ดินเพื่อก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยและระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน

- การเดินระบบและบำรุงรักษาระบบรวบรวมและระบบกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน การปิดทับชั้นสุดท้ายของระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล รวมทั้งการติดตามตรวจสอบระบบกำจัดขยะมูลฝอยเป็นระยะๆ

5.3 โครงการที่ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล

5.3.1 โครงการด้านการจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

5.3.2 โครงการด้านการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการลดภาวะโลกร้อน

*****